

සොබාදහමට ඉඩහසර සලසන ජෛව විවිධත්වය

මේ උදාවී ඇත්තේ පොසොන් මාසයයි. සොබාදහමට ඉස්මතු වන්නට ඉඩහසර සලසන පරිසර මාසයයි. පරිසරය අන් කවරදාටත් වඩා මලින් එලින් බර වී ඇත. මිහින්තලාවේ පරිසර අසිරිය විදින බැතිමතුන් ගේ සිත් සතන් විවිධ හැඩයෙන් සහ පැහැයෙන් අලංකෘත වූ මල් සුවදින් සුවදවත් වී ඇත.

මිහිඳු මහරහතන් වහන්සේ ශ්‍රී ලංකාවට වැඩම කළ අනුරපුර යුගයේ දී වුවද මිහින්තලා පර්වතය අසල විද්‍යාමාන වූ ජෛව විවිධත්වයේ අසිරිය සොබා දහමට ඉඩහසර සැලසූ ආකාරය ශ්‍රී ලංකාවේ ඉතිහාසය පිළිබඳ ලියවුණු ග්‍රන්ථවල සනිටුහන් වී ඇත. මිහිඳු මහරහතන් වහන්සේ දේවානම්පියතිස්ස රජු ගෙන් අසා වදාළ “අඹ පැනය” ට අදාළ ප්‍රශ්නාවලියෙන් රජා පාලකයා සතුව තිබූ පාරිසරික සවිඥානික බව මොනවට පැහැදිලි වේ. ශ්‍රී ලංකාවේ ජෛව විවිධත්වය පිළිබඳ සාධනීය කරුණු අඩංගු අඹ පැනයට අදාළ ප්‍රශ්නාවලියේ සඳහන්වූ ප්‍රශ්න සහ පිළිතුරු වෙත මදකට අවධානය යොමු කරමු.

- “මහරජ, මේ ගසේ නම කුමක්ද? ”
- “ස්වාමීනි, මෙය අඹ ගසකි”.
- “මේ ගස හැර තවත් අඹ ගස් තිබේද? ”
- “එසේය තවත් බොහෝ අඹ ගස් ඇත”.
- “මේ අඹ ගසත් ඒ අඹ ගසුත් හැර තවත් ගස් තිබේද? ”
- “බොහෝ ගස් ඇත. එහෙත් ඒවා අඹ ගස් නොවේ”.
- “රජතුමනි, ඒ අඹ ගසුත් අඹ නොවන ගසුත් හැර වෙනත් ගස් තිබේද? ”
- “එසේය ස්වාමීනි, ඒ මේ අඹ ගසයි”.

මිහින්තලා පර්වතය අසල සොබා දහමේ අවකාශය පරිසර පද්ධතිවල විවිධත්වයේ අසිරියෙන් සැරසී ඇති අයුරු (මූලාශ්‍රය - අන්තර්ජාලය)

අතීත ශ්‍රී ලංකාවේ පැවැති ශාක විශේෂ වල විවිධත්වය සහ ඒ පිළිබඳව දේවානම් පියතිස්ස රජු සතුව තිබූ දැනුම මෙම පිළිතුරු වලින් පැහැදිලි වේ.

මේ වන විට ලෝ පුරා පැතිරී යන කොරෝනා වසංගතය, තම නිවෙස් තුළ සිරගත වී සිටින මානවයාගේ බොහෝ පරිසර හිතකාමී නොවන ක්‍රියාවන් පාලනය කර පුනර්ජනනීය විරාමයක් සොබාදහමට ලබා දී ඇත. මේ විරාමයේ දී අන් කවරදාටත් වඩා බලවත් වී ඇති පරිසරය, සොබාදහමේ නිදහස ඉස්මතු වන්නට ඉඩ සලසමින් අපා, දෙපා, සිවුපා සියළු සත්වයින් හට තම සීමා මායිම් වලින් මිදී නිදහසේ සුවය අත් විඳින්නට ඉඩ සලසා ඇත. ලෝ පුරා පැතිරී ඇති විවිධාකාරයේ සපුෂ්ප ශාක වලට නිදහසේ මල් පුදින්නට ඉඩ සලසා ඇත.

වාහන සහ කර්මාන්තශාලාවලින් පිට වූ අදුරු කළු දුම් වලින් වැසී ගිය උඩුගුවන, නිල් පැහැති වලා කැටි වලින් සැරසෙමින් පවතී. සිදුරුවූ ඕසෝන් වියන යළි ප්‍රතිස්ථාපනය වෙමින් පවතී. මේ නිල් අහස යට මලින් එලින් බර වූ මනස්කාන්ත දසුනින් සැරසිගත් තුරු ලතා අතර සැරිසරන අනේකවිධ වූ සත්ත්ව සංහතියේ නිදහස ඉස්මතු වන්නට ඉඩහසර සලසන මෙවන් යුගයක සොබා දහමේ සෞන්දර්යය වූ ජෛව විවිධත්වය පිළිබඳ කරුණු සලකා බැලීම කාලෝචිත වේ.

වර්ෂ 1972 දී පවත්වන ලද මානව පරිසරය පිළිබඳ ස්ටොක්හෝම් සමුළුවට අදාළ පළමු දිනයේදී එක්සත් ජාතීන්ගේ මහා මණ්ඩලය විසින් “ලෝක පරිසර දිනය” ප්‍රකාශයට පත් කරන ලදී. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස මානව අන්තර්ක්‍රියා හා පරිසරය ඒකාබද්ධ කිරීම පිළිබඳ සාකච්ඡා කරන ලදුව සෑම වසරකම ජුනි 5 වන දින ලෝක පරිසර දිනය සමරනු ලබන අතර, පරිසරය ආරක්ෂා කිරීම සඳහා ලෝවැසි ජනතාව දැනුවත් කිරීම සහ පරිසර හිතකාමීව ක්‍රියා කිරීම දිරිගැන්වීම සඳහා ගෝලීය වශයෙන් විවිධ වැඩසටහන් ක්‍රියාත්මක කරනු ලැබේ. වර්තමානයේදී ගෝලීය වශයෙන් සාකච්ඡාවට භාජනය වන බෙහෙවින්ම වැදගත් වූ මාතෘකාව වන්නේ “පරිසරය” වේ.

එක්සත් ජාතීන්ගේ පරිසර වැඩසටහන මගින් නිවේදනය කරන ලදුව, වර්ෂ 2020 ට අදාළවූ ලෝක පරිසර දිනය, කොලොම්බියාව සහ ජර්මනිය සමඟ එක්ව පවත්වනු ලබන අතර එහි තේමාව වනුයේ “ජෛව විවිධත්වය” වේ. එබැවින් මෙවර ලෝක පරිසර දිනයේ ප්‍රධාන අවධානය ජෛව විවිධත්වය කෙරෙහි යොමුවනු ඇත.

එක්සත් ජාතීන්ගේ පරිසරය හා සංවර්ධනය පිළිබඳ සම්මේලනය හෙවත් මිහිතල සමුළුව සම්මුතිය මගින් දී ඇති නිර්වචනය අනුව ජෛව විවිධත්වය යනු “භෞමික, සමුද්‍රික සහ අනෙකුත් පරිසර පද්ධතීන් සහ පාරිසරික සංකීර්ණ ඇතුළු සියළුම මූලාශ්‍රයන්හි අඩංගු සහ ඒවායේ කොටසක් වන ජීව වස්තූන් අතර ඇති වෙනස් වීමේ හැකියාව ද, ඒ ඒ ජීවී (ශාක හා සත්ත්ව) විශේෂයන් තුළ ඇති විවිධත්වය ද වේ”. සැකෙවින් කිවහොත්, ජෛව විවිධත්වය යනු යම් පරිසර පද්ධතියක් තුළ එකිනෙකා සමඟ අන්තර්ක්‍රියා කරමින් ජීවත්වන ජීවීන්ගේ විවිධත්වය වේ. ජෛව විවිධත්වය පිළිබඳ හැදෑරීමේදී එය, පරිසර පද්ධති විවිධත්වය, විශේෂ විවිධත්වය සහ ජාන විවිධත්වය යටතේ අධ්‍යයනය කෙරේ.

පෘථිවි සොබා දම ජෛව විවිධත්වය සඳහා ඉඩ සලසා ඇති අයුරු

ගෝලීය ජෛව විවිධත්වය යනු සමස්ත පෘථිවියේ පවතින ජෛව විවිධත්වයේ මිනුමකි. එය ජීව ආකාරවල සමස්ත විචල්‍යතාවය ලෙස අර්ථ දැක්වේ. ප්‍රකාශිත දත්තයන්ට අනුව, ශාක, සතුන් සහ ක්ෂුද්‍රජීවීන් විශේෂ මිලියන 50 කට වැඩි ප්‍රමාණයක් ලෝකයේ පවතින බව දක්වා ඇත. නමුත් පෘථිවියේ

පවතින සමස්ත ජෛව සම්පත්වල තත්ත්වය මෙතෙක් ප්‍රකාශයට පත් කර ඇති සංරක්ෂණ තොරතුරුවල වඩාත් වෙනස් විය හැකි පුළුල් සංයුක්තයකි.

පෘථිවිය වටා නැගෙනහිර සිට බටහිර දිශාවට වෙනස් දේශගුණයන් සහිත ප්‍රදේශ පැතිර ඇත. අදාළ ප්‍රදේශවල පවතින සාමාන්‍ය දේශගුණය සහ සාමාන්‍ය වර්ෂාපතනය වැනි විවිධ දේශගුණික පරාමිතීන් භාවිතා කරමින් විවිධ දේශගුණික කලාප වර්ගීකරණය කර ඇත. ලෝකයේ කිසියම් කලාපයක පවතින දේශගුණික පරාමිතීන් අනුව පෘථිවිය දේශගුණික කලාප ගණනාවකට බෙදිය හැකි වේ. ඒ අනුව ධ්‍රැවීය, සෞම්‍ය හා නිවර්තන කලාපීය වශයෙන් ප්‍රධාන දේශගුණික කලාප තුනක් හඳුනාගෙන ඇත.

ලෝකයේ විවිධ දේශගුණික කලාපවලට ලාක්ෂණික වූ දේශගුණික පරාමිතීන්ගේ විචල්‍යතාවයන් අනුව ජීවත්වීමට අනුවර්තනය වී ඇති ශාක හා සත්ත්ව විශේෂ ස්වභාවික සමතුලිතතාවයේ පවතින දේශගුණික කලාප “බයෝම” නම් වූ විශාල පරිසර පද්ධති ආකාරයට හඳුනාගෙන ඇත. ඒ අනුව ධ්‍රැවීය, සෞම්‍ය හා නිවර්තන කලාපීය දේශගුණික කලාපවලට අනුරූපව ස්ථානගතවූ “ගෝලීය බයෝම” ලෙස හඳුන්වා ඇති නිවර්තන වැසි වනාන්තර, සෞම්‍ය පතනශීලී වනාන්තර, සෞම්‍ය වැසි වනාන්තරය, ටයිගා / බෝරියල් වනාන්තර, තුන්ද්‍රා ප්‍රදේශ, තෘණ බිම්, කාන්තාර සහ වැපරාල් ප්‍රදේශවල අදාළ පරිසරයට අනුරූපව එකිනෙකට වෙනස් වූ බයෝම පෝෂණය කිරීම සඳහා ජෛව විවිධත්වයට ඉඩ හසර ලබා දී ඇත.

නිවර්තන වැසි වනාන්තර ටයිගා / බෝරියල් වනාන්තර සෞම්‍ය කලාපීය වනාන්තර
(මූලාශ්‍රය - අන්තර්ජාල ප්‍රභවයන් <https://pxhere.com/en/photo/617455>)

නිවර්තන වැසිවනාන්තර ජෛව විවිධත්වයේ ක්ෂේම භූමි වේ. අනෙකුත් සියළුම බයෝමයන් තුළ ජීවත්වන මුළු ජීවී විශේෂ සංඛ්‍යාවට වඩා වැඩි ජීවී විශේෂ සංඛ්‍යාවක් නිවර්තන වැසිවනාන්තර තුළ ජීවත්වේ. මේ ජීවීන් අතර විශාල ගස් සහ පඳුරු, තණකොළ සහ අනෙකුත් අකාශ්ඨීය ශාක, පාසි, ඇල්ගී, දිලීර වැනි ශාක රාජධානිය නියෝජනය කරන ජීවීන් සේම කෘමීන්, උරගයින්, පක්ෂීන්, ක්ෂීරපායීන් සහ වනාන්තර තුළ ඇති තෙත්බිම් ආශ්‍රිතව ජීවත්වන මත්ස්‍යයින් සහ උභයජීවීන් ද පසෙහි ජීවත්වන ක්ෂුද්‍ර ජීවීන් ද එකිනෙකා අතර පෝෂණ සම්බන්ධතා දක්වමින් ස්වභාවික සමතුලිතතාවයකින් ජීවත් වේ. ඒ අනුව ආසියානු සහ අප්‍රිකානු නිවර්තන වැසි වනාන්තරවල ඉහළ ජෛව විවිධත්වයක් විද්‍යාමාන වේ.

උණුසුම්, ශ්‍රීෂ්ම, සහ ශීත දේශගුණයන් පවතින සෞම්‍ය කලාපවල ජෛව විවිධත්වය. නිවර්තන කලාපීය ජෛව විවිධත්වයට වඩා අඩුවන අතර කඳු මුදුන් සහ කාන්තාර වැනි සීතල හෝ වියළි තත්වයන් ඇති කලාපවල ජෛව විවිධත්වය ඊටත් වඩා අඩු වේ. විවිධ පරිසර පද්ධතීන් අතර දක්නට ලැබෙන විවිධත්වය පරිසර පද්ධති විවිධත්වය ලෙස හඳුන්වනු ලැබේ.

ශ්‍රී ලංකාවේ ජෛව විවිධත්වය

ශ්‍රී ලංකාවේ සොබා දම් දිනිතිය ජෛව විවිධත්වය සඳහා සැලකිය යුතු ඉඩහසරක් තිළිණ කොට ඇත. ඉන්දියානු සාගරයේ පිහිටා ඇති දූපත් රටක් වන ශ්‍රී ලංකාවේ උපරිම දිග සැතපුම් 268 (කි.මී. 432 සහ උපරිම පළල සැතපුම් 139 (කි.මී. 224) ක් වේ. ප්‍රමාණයෙන් කුඩා වුව ද ශ්‍රී ලංකාවේ විවිධ ප්‍රදේශවල දැකිය හැකි වෙනස් දේශගුණික තත්වයන් හා භූමි ලක්ෂණ හේතුවෙන් රට තුළ පුළුල් පරිසර පද්ධති ව්‍යාප්තියක් දක්නට ලැබෙන අතර ශ්‍රී ලංකාව ඉතා ඉහළ ජෛව විවිධත්වයකට උරුමකම් කියයි. වනාන්තර හා ඒ ආශ්‍රිත පරිසර පද්ධති, රට තුළ ඇති තෙත් බිම් පරිසර පද්ධති, රට වටා ඇති වෙරළබඩ හා සාගරික පරිසර පද්ධති සහ කෘෂිකාර්මික පරිසර පද්ධති, ශ්‍රී ලංකාවේ අසිරිමත් ජෛව විවිධත්වයට ඉඩහසර සලසනුයේ දකුණු ආසියාවේ ඉහළම ජෛව විවිධත්වය ශ්‍රී ලංකාවට උරුම කිරීමෙනි.

ශ්‍රී ලංකාවේ වනාන්තර හා ඒ ආශ්‍රිත පරිසර පද්ධතිවල ජෛව විවිධත්වය

ශ්‍රී ලංකාවේ ජෛව විවිධත්වය උපරිම වශයෙන් දක්නට ලැබෙන ස්ථාන ලෙස වනාන්තර පරිසර පද්ධති හැඳින්විය හැකිය. වනාන්තරයක් යනු පැළෑටි, පඳුරු සහ විශාල ගස් ඇතුළු විවිධ වර්ගයේ වැල් සහ විවිධ අපිශාක වලින් සමන්විත අධික ශාක සනත්වයක් සහිත විශාල ප්‍රදේශයකි. වනාන්තරයේ දක්නට ලැබෙන විවිධ කුඩා පරිසර පද්ධතීන් තුළ වුවද අදාළ පරිසරයට අනුවර්තනය වූ මහේක්ෂීය මෙන්ම අන්වීක්ෂීය ජීවීන් විශාල සංඛ්‍යාවක් අපුරු විවිධත්වයක් විදහාපාමින් ජීවත් වේ.

ලෝක උරුමයක් වන සිංහරාජ වනාන්තරය (මූලාශ්‍රය - සුරකිමු සිංහරාජය මුහුණු පොත)

ශ්‍රී ලංකාවේ ආවේණික ශාක විශේෂ වලින් 90%කට සහ ආවේණික සතුන් 75% කට පමණ නිජ භූමියක් සේ සැලකෙන තෙත් කලාපීය වැසි වනාන්තර විශ්මයජනක ලෙස ජෛව විවිධත්වයෙන් පොහොසත්ය. ලෝක උරුමයක් වන සිංහරාජ වනාන්තරය ශ්‍රී ලංකාවේ පිහිටා ඇති නිවර්තන වර්ෂා වනාන්තරයකට කදිම උදාහරණයකි. සිංහරාජ වනාන්තරයටම ආවේණික ක්ෂීරපායී හා සමනළ විශේෂ 50% කටත් වඩා ජීවත් වන අතර එයටම ආවේණික පරිසර කලාපයකින් යුතුවන බැවින් 1988 වර්ෂයේ දී සිංහරාජ වනය ලෝක උරුමයක් ලෙස ප්‍රකාශයට පත්කරන ලදී.

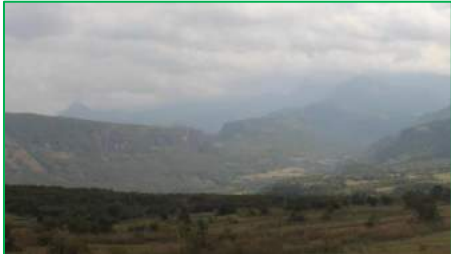
සිංහරාජය, කන්තලිය, දැදියගල, නාකියාදෙනිය සංකීර්ණය, එරත්ත සහ ගිනීමලේ ප්‍රදේශවල නිවර්තන තෙත් සදාහරිත වනාන්තර විහිදී ඇති අතර, සමනල කඳුවැටිය, පිදුරුතලාගල, අග්‍රබෝපත්තලාව, කිකිළියාමාන සහ හග්ගල ප්‍රදේශවල විහිදී ඇති වනාන්තර කඳුකර වනාන්තර වේ. නිවර්තන වියළි මිශ්‍ර සදාහරිත වනාන්තර ශ්‍රී ලංකාවේ උතුරු නැගෙනහිර ප්‍රදේශවල විශාල භූමි ප්‍රදේශයක පැතිරී ඇති අතර කටු පඳුරු සහ ලඳු කැලෑ මත්තාරම සහ පුත්තලම අතර ප්‍රදේශයේ ද, හම්බන්තොට සහ බූන්දල අවට ප්‍රදේශයේ ද දක්නට ලැබේ. ශ්‍රී ලංකාවේ සැවානා තෘණ භූමි නැගෙනහිර වියළි කලාපය තුළ ද අතරමැදි කලාපය තුළ ද පැතිරී ඇත. හෝර්ටන් තැන්න, බගවත්තලාව සහ බෝපත්තලාව ප්‍රදේශ ආශ්‍රිතව තෙත් පතන තෘණ භූමි දක්නට ලැබෙන අතර වියළි පතන තෘණ භූමි නකල්ස්, රක්වාන සහ දෙනියායවැනි ප්‍රදේශ වල උස් කඳු මුදුන් ආශ්‍රිතව විහිදී ඇත.

සිංහරාජය

හෝර්ටන් තැන්න

නකල්ස් කඳු

(මූලාශ්‍රය - ඡායාරූප එකතුව: ප්‍රදීප් රාජතේව)

ශ්‍රී ලංකාවේ තෙත් බිම් හා ඒ ආශ්‍රිත පරිසර පද්ධතිවල ජෛව විවිධත්වය

තෙත්බිම්, ජෛව විවිධත්වයේ තිඹිරිගෙය ලෙස සැලකේ. විවිධ ශාක සහ සත්ත්ව ගහණයන් ගෙන් පිරි ජලාශ්‍රිත ප්‍රදේශ වන තෙත්බිම් පරිසරයට ඉටුකරන මෙහෙය ඉමහත් වේ.

ශ්‍රී ලංකාවේ ඇති සාමාන්‍ය තෙත් බිම් ලෙස පිටාර තැනිතලා, ගොහොරු බිම්, ඇළ, දොළ, ගංගා, ඔය, ජලාශ, පොකුණු, සහ විල්ලු වැනි තෙත් බිම් හා ඒ ආශ්‍රිත පරිසර පද්ධති නිරීක්ෂණය කළ හැක. දිවයිනේ බොහෝ ප්‍රදේශවල දක්නට ඇති තෙත් බිම් ඇතැම් විට වනාන්තර පරිසර පද්ධතින් තුළ වුව ද පිහිටා ඇත්තේ වනාන්තරයේ අලංකාරය වර්ධනය වන ආකාරයටය.

ශ්‍රී ලංකාවේ වතුරාන ප්‍රදේශයේ පිහිටා ඇති වගුරු වනාන්තරය පරිසර ආරක්ෂණ ප්‍රදේශයක් බවට පත්කර ඇත්තේ “සුවඳ” සහ වඳවී ගිය බවට රතු දත්තපොතට ඇතුළත්ව තිබූ “හොරවැල්” යන ඒක දේශීය ශාක ඇති ලෝකයේ එකම තෙත් බිම් එය වන බැවිනි. කළු ගඟේ අතු ගංගාවක් වූ කුඩා ගඟේ පිටාර තැන්නේ පිහිටා ඇති වතුරාන වගුරු වනාන්තරය ඒකදේශීය ශාක හා සතුන් විශාල සංඛ්‍යාවකට නිවහන සපයයි.

වතුරාන ප්‍රදේශයේ පිහිටා ඇති වගුරු වනාන්තරය (මූලාශ්‍රය - ඡායාරූප එකතුව: ප්‍රදීප් රාජනේව) තෙත්බිම්ක අසිරිය පරිසරයේ අලංකාරය, මනස්කාන්ත බව මෙන්ම සෞන්දර්යාත්මක බව ද වැඩි කිරීමට සමත් වේ. විශේෂ විවිධත්වය පෝෂණය කරන්නා වූ විවිධ ශාක සහ සත්ත්ව ගහණයන් තෙත්බිම් පරිසරය තම නිවහන කරගෙන ඇත්තේ විශේෂිත තෙත්බිම් පරිසරයක, විශේෂිත වූ පාරිසරික අනුවර්තනයන් ද ඇතිවය. කොළඹ නගරය තුළ පිහිටි ක්ෂේම භූමියක් ලෙස සැලකෙන තලංගම වැව, තෙත්බිම්ක අසිරිය විද්‍යාමාන වන කදිම තෙත්බිම් පරිසර පද්ධතියකි.

තලංගම වැව (මූලාශ්‍රය - ඡායාරූප එකතුව: රුක්මල් රත්නායක)

ඕළු, නෙලුම්, මානෙල් වැනි ජලජ ශාක වලින් අනූන තලංගම වැව සහ ඒ අවට ප්‍රදේශ නිවහන කරගත් පක්ෂීන්, කබරයින් සහ තලගොයින් වැනි උරගයින් සේම බත් කුරන්, සමනලුන් සහ වඳුරන් වැනි වෙනත් සතුන් ද විදහා පාන අසිරිය පහත පද්‍ය සංකල්පනාවන්හි ප්‍රකාශ වේ.

“දියසැනා පිහිනා නා දිය ගැඹුරේ, දිවයන්නා කිරලුන් කෙකටිය අතරේ ,
තටු ගසනා පැස්තුඩුවන් ඇත වතුරේ, විහිදෙනා විහගුන්ගේ හඬ මිතුරේ”

“සමනලයන් බත්කුරන් අතරතුරේ, රූටන්නන් දිය මත ඇදෙනා අතරේ,
කබරගොයි ද පිහිනා යති හෙමින් සැරේ, බලන් සිටිති කොළ වඳුරන් තුරු අතරේ”

තලංගම වැව සහ ආශ්‍රිත ප්‍රදේශයේ ඉහළ සත්ත්ව විශේෂ විවිධත්වයක් ඇති අතර කුරුල්ලන් විශේෂ 100 ක් පමණ ද (සංක්‍රමණිකයන් 13 ක්), උරගයින් විශේෂ 30 ක් පමණ ද ක්ෂීරපායින් විශේෂ 15 ක් පමණ සහ මිරිදිය මත්ස්‍ය විශේෂ 40 පමණ ද ඒ අතර වේ. මෙම ප්‍රදේශයේ සුවිශේෂත්වය හා වැදගත්කම හඳුනාගත් මධ්‍යම පරිසර අධිකාරිය, තලංගම වැව හා ඒ අවට විශේෂිත වූ පරිසරය 2007 වර්ෂයේ දී පරිසර ආරක්ෂණ ප්‍රදේශයක් ලෙස ප්‍රකාශයට පත් කරන ලද්දේ එහි පවතින අපූර්ව ජෛව විවිධත්වය ද සැලකිල්ලට ගනිමිනි.

ශ්‍රී ලංකාවේ වෙරළාසන්න තෙත් බිම් පරිසර පද්ධති ලෙස ගං මෝය හා කලපු, මුහුදු තෘණ භූමි, ලවණ වගුරු, කොරල්පර සහ කඩොලාන පරිසර පද්ධති හඳුනාගත හැක. මෙවැනි වෙරළාසන්න තෙත් බිම් ද රටට විශ්මය ජනක සෞන්දර්යාත්මක ජෛව විවිධත්වයක් උරුමකර දෙන්නේ විවිධ විශේෂවල ශාක හා සතුන් සඳහා අපූරු වාසස්ථාන තිළිණ කරමිනි.

කලපු සහ කඩොලාන තෙත් බිම් පරිසර පද්ධති (මූලාශ්‍රය - ඡායාරූප එකතුව: රුක්මල් රත්නායක)

කඩොලාන පරිසර පද්ධතියක විශේෂ විවිධත්වය පහත පද්‍ය සංකල්පනාවන්හි ප්‍රකාශ වේ.

“කිරල, මහකඩොල්, තෙළ, කටුඉකිලිය ද - මණ්ඩ, මල්කඩොල්, බැරිය ද ගිංපොල් ද දිය දහ, කදුරු, අසලක ඇති ඉඳි ගස් ද - උදම්න වනය සරසයි නොමැතිව හේද”

මෙවන් උදම් වනාන්තරයක් තම නිවහන කරගත්

“පොඩි කොක්කු ද සිලිවටුවො ද ඇදෙන විට - පිලිහුඩුවො ද දිය කාවො ද ඇදෙනි යට පොකිරිස්සො ද පොඩි ඉස්සො ද දකින විට - පොඩි මාළුවො දිය යට සැඟවෙති බියට”

වෙරළ ආසන්නේ දක්නට ලැබෙන කොරල්පර ද ජෛව විවිධත්වයන් ඉතා ඉහළ තෙත්බිම් වර්ගයකි. ජීවීන් විශේෂ ගණනාවකට නිවහන සපයන, වෙරළ බාදනය වළක්වමින් අගනා පාරිසරික සේවාවක් ඉටු කරන කොරල්පර ආශ්‍රිත ජෛව විවිධත්වය ද පද්‍ය සංකල්පනාවන් ඇති කරයි.

“පෙන බුබුළු විසිරේ රළ සමඟ පිපිරේ - කොරල්පර අතරේ රූරටා පැතිරේ
කරදියෙහි සයුරේ සැරිසරන මිතුරේ - ඔබ විඳින මිහිරේ රසය නිති පැතිරේ”

“රක්ත වන් ඇල්ගී, දුඹුරු වන් ඇල්ගී - අතර ඇති සැංගී ඩයටම ද මහැඟී
හරිත වන් ඇල්ගී, රතු දුඹුරු ඇල්ගී - මුහුදු මල් සමගී දෙන දසුන අනගී”

“නැතිව කිසි පාලන වෙමින් සහජීවන - එකිනෙකා පරයන රටාවට කැරකෙන
මුහුදු තෘණ අතරින නෙක මසුන් පිහිනන - කොරල්පරයට දෙන අසිරියකි සැමතැන”

කොරල්පර ආශ්‍රිත ජෛව විවිධත්වය (මූලාශ්‍රය - <https://pxhere.com/en/photo/478304>)

තෙත්බිම්වල භාවිතයන්, අගයන් සහ ගුණාංගයන් ඉතා ඉහළ මට්ටමක පවතින අතර පරිසරයේ ස්වාභාවික සමතුලිතතාවය පවත්වා ගැනීම සඳහා තෙත්බිම් බෙහෙවින් දායක වේ.

ශ්‍රී ලංකාවේ කෘෂිකාර්මික පරිසර පද්ධති

ශ්‍රී ලංකාව කෘෂිකාර්මික බෝග වගාවන් සහිත රටකි. එළවළු, පලතුරු, අල වර්ග මෙන්ම කුළුබඩු සපයන බෝග වැනි කෘෂිකාර්මික බෝග වගාවන් හේතුවෙන් ද සත්ව නිෂ්පාදන සඳහා සතුන් ඇති කිරීම හේතුවෙන් ද කෘෂිකාර්මික පරිසර පද්ධතිවල ජෛව විවිධත්වය පෝෂණය වේ.

ශ්‍රී ලංකාවේ විශේෂ විවිධත්වය

යම් ප්‍රදේශයක ජීවත්වන විවිධ විශේෂ වලට අයත් ජීවීන් (ශාක, සතුන්) අතර දක්නට ඇති විවිධත්වය, විශේෂ විවිධත්වය නමින් හැඳින්වේ. ජීවී විශේෂ මිලියන ගණනක් මිහිපිට දක්නට ලැබෙන අතර යම් පරිසර පද්ධතියක ජීවත් වන ජීවී විශේෂ අතර පවතින විවිධත්වය විශේෂ විවිධත්වය නම් වේ.

පරිසරයේ දක්නට ලැබෙන පාරිසරික තත්ත්වයන් අනුව හැඩ ගැසීම සඳහා ජීවීන්ගේ විවිධ අනුවර්තන ඇතිවීම හේතුවෙන් ජීවීන් අතර විශේෂ විවිධත්වයක් දක්නට ඇත. ආහාර දාම සහ ආහාර ජාල නිසි අයුරින් ක්‍රියාත්මක වෙමින් පරිසරයේ ස්වභාවික තුලාතාවය රැකගැනීම සඳහා විශේෂ විවිධත්වය ඉතා වැදගත් වේ. සොබා දහමේ දක්නට ඇති අලංකාරය, වර්ණවත්බව සහ අපූර්ව විවිධත්වයට ඉඩ සලසා ඇත්තේ විශේෂ විවිධත්වයයි. පියවි ඇසින් දැකිය නොහැකි ශාක, බැක්ටීරියා සහ දිලීර වර්ග ද පියවි

ඇසින් දැකිය හැකි මල් හට නොගන්නා මීවන සහ පාසි වර්ග ද, මල් හට ගන්නා තෘණ වර්ග, කටු පඳුරු සහ වැල් වර්ග ද, දියෙහි වැටෙන ඕලු, නෙළුම්, මහනෙල් සහ කෙකටිය වැනි අකාෂයීය ශාක ද, ගොඩබිම වැටෙන කොස්, දෙල් ආදී විශාලව වැටෙන කාෂයීය ශාක ද, අපි ශාක සහ ඕකිඩ් වර්ග ද, මඩෙහි වැටෙන වී, හබරල සහ පන් වර්ගද ශාක රාජධානියේ විද්‍යාමානව ඇති විශේෂ විවිධත්වය සඳහා උදාහරණ වේ.

ඕකිඩ් ශාක විශේෂ විවිධත්වය (මූලාශ්‍රය - ඡායාරූප එකතුව: ලක්මිණි රාධිකා නාරන්දේණිය)

පියවි ඇසින් දැකිය නොහැකි ක්ෂුද්‍ර ජීවීන් සත්ත්වයින් සහ සෙසු ජීවීන් වන අපෘෂ්ඨවංශීන්, මත්ස්‍යයින්, උභයජීවීන්, උරගයින්, පක්ෂීන් සහ ක්ෂීරපායීන් වැනි සත්ත්ව වර්ග නියෝජනය කරන කෘමීන්, මාළුවන්, ගෙම්බන්, ඉබ්බන්, උරගයින්, පක්ෂීන්, කොටියන්, සාවුන්, මුවන්, ගෝනුන්, වානරයින් සහ මිනිසුන් ද සත්ත්ව රාජධානියේ විද්‍යාමානව ඇති විශේෂ විවිධත්වය සඳහා උදාහරණ වේ. විවිධ සත්ත්වයින්ට ලාක්ෂණික වූ ආහාර ගැනීමේ ක්‍රම, සංචරණ ක්‍රම, අභිජනන ක්‍රම සහ සන්නිවේදන ක්‍රම දක්නට ඇත්තේ සත්ත්ව රාජධානියේ ඇති විශේෂ විවිධත්වය හේතුවෙනි.

ශාක සහ ශාක, සත්ත්ව සහ සත්ත්ව හෝ ශාක සහ සත්ත්ව යන ජීවීන් අතර විද්‍යාමාන වන විශේෂ විවිධත්වය, පරිසර පද්ධතියක ඇති භෞතික සාධක අනුව තීරණය වේ. නිවර්තන කලාපයේ දිවයිනක් ලෙස හුදකලාව පිහිටි රටක් වීම හේතුවෙන් නිසා රටටම ආවේණික වන ශාක හා සත්ව විශේෂ සහිත වූ ඉහළ විශේෂ විවිධත්වයක් ශ්‍රී ලංකාවේ දක්නට ඇත. ආසියානු රටවල ජෛව විවිධත්වය හා සමස්ත ලෝකයේ ජෛව විවිධත්වය ද සැසඳීමේදී ද ශ්‍රී ලංකාවට ප්‍රමුඛස්ථානයක් හිමි වන වැවින් ශ්‍රී ලංකාව ලෝකයේ ජෛව විවිධත්වයෙන් වැඩි රටවල් 25 අතර ද සටහන් වේ. එනමුත් ශ්‍රී ලංකාවේ ජෛව විවිධත්වය තර්ජනයකට ලක් වී ඇති බැවින් ජෛව විවිධත්ව උණුසුම් ස්ථාන 25 අතර ද ශ්‍රී ලංකාවේ නම සටහන් ව ඇත.

ශ්‍රී ලංකාවෙන් වාර්තා වන මිරිදිය කකුළු විශේෂ 51 න් විශේෂ 50 ක් ද, සමනල විශේෂ 248 න් විශේෂ 33 ක් ද, මිරිදිය මසුන් විශේෂ 100 කට අධික ප්‍රමාණයෙන් විශේෂ 50 කට ආසන්න ප්‍රමාණයක්ද, උභය ජීවීන් විශේෂ 120 කට ආසන්න ප්‍රමාණයකින් විශේෂ 105 ක් පමණ ද , උරග විශේෂ 230 කට අධික ප්‍රමාණයෙන් විශේෂ 145 කට ආසන්න ප්‍රමාණයක්ද, පක්ෂී විශේෂ 500 කට අධික ප්‍රමාණයෙන් විශේෂ 33 ක්ද, ක්ෂීරපායීන් විශේෂ 125 කට අධික ප්‍රමාණයෙන් විශේෂ 18 ක් පමණ ද , කුරන් (බත්කුරන් සහ

ඉරටුකුරන්) විශේෂ 130 කට ආසන්න ප්‍රමාණයකින් විශේෂ 50 කට අධික ප්‍රමාණයක්ද, සපුෂ්ප ශාක විශේෂ 3368 කට ආසන්න ප්‍රමාණයකින් විශේෂ 875 කට අධික ප්‍රමාණයක්ද ශ්‍රී ලංකාවට ආවේණික වේ. (මූලාශ්‍රය - 2012 රතු දත්ත වාර්තාව සහ 2012 වර්ෂයෙන් පසු පළවූ පර්යේෂණ වාර්තා)

ශ්‍රී ලංකාවේ විශේෂ විවිධත්වය සොබා දහම විවිච්චන් කරන ආකාරය පහත දැක්වෙන ඡායාරූපවලින් පැහැදිලි වෙයි.

සිංහරාජය සරසන ඒකදේශීය පක්ෂීන් වන වලිකුකුලා සහ කැහිබෙල්ලා

බක්කුරා - Crimson Dropwing

සමනලයා - Tawny Coster

පොළොං තෙලිස්සා

(මූලාශ්‍රය - ඡායාරූප එකතුව: රුක්මල් රත්නායක)

ශ්‍රී ලංකාවේ ජාන විවිධත්වය

එක් ජීවියෙක් තවත් ජීවියෙක්ගෙන් වෙනස්වන්නේ ජාන විවිධත්වය හේතුවෙනි. එක් එක් ජීවීන්ගේ සෛල න්‍යෂ්ටියේ ඇති DNA (ඩීයොක්සි රයිබෝ නියුක්ලික් ඇසිඩ්) නමැති න්‍යෂ්ටික අම්ල හෙවත් ජාන අතර පවතින විවිධත්වය ජාන විවිධත්වය හෙවත් ප්‍රවේණික විවිධත්වය නම් වේ.

එකම විශේෂයේ ජීවීන් අතර වුවද විවිධ වෙනස්කම් දක්නට පුළුවන. එකම මොහොතක එකම දෙමව්පියන් ගෙන් බිහිවුණු බලු පැටවුන්, බළල් පැටවුන්, කුරුළු පැටවුන්ගේ රූප විද්‍යාත්මක වෙනස්කම් දක්නට ලැබීම ජාන විවිධත්වයට උදාහරණ වේ.

එකම විශේෂයන්ට අයත් ශාකවල විවිධ වර්ණ සහිත මල් හට ගන්නා බෝගන්විලියා, ඉක්සෝරා වැනි ශාක ද ජාන විවිධත්වයට උදාහරණ වේ.

ශ්‍රී ලංකාව ජාන විවිධත්වය අතින් ඉතා පොහොසත් රටකි. ඇතැම් ශාක විශේෂයන්ට අදාළව විශාල ප්‍රභේද සංඛ්‍යාවක් දක්නට ලැබෙන්නේ ශ්‍රී ලංකාව සතු ඉහළ ජාන විවිධත්වයේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙසිනි. කෙටි කලකින් වැඩි අස්වනු දෙන පළිබෝධවලට ඔරොත්තු දෙන බෝග වර්ග නිපදවීමට සහ නිෂ්පාදන

හැකියාව වැඩි සත්ව ප්‍රභේද ඇති කිරීමට හැකි නව ශාක හා සත්ව ප්‍රභේද වැඩි දියුණු කිරීමේදී ජාන විවිධත්වය ප්‍රයෝජනවත් වේ.

ජෛව විවිධත්වය වැදගත්කම

පරිසරයේ තිරසාර බව ආරක්ෂා කිරීම සඳහා ජෛව විවිධත්වය ඉතා වැදගත් වේ.

- පෘථිවියේ වැදගත්ම පරිසර පද්ධති වලින් එකක් වන වනාන්තර, ජීවීන්ට නිජ භූමියක් ලෙස ද ජල චක්‍රය, කාබන් චක්‍රය, නයිට්‍රජන් චක්‍රය විධිමත්ව ක්‍රියාකරවීමට ද පාංශු සංරක්ෂණයට ද වායුගෝලයේ වාතයෙහි ගුණාත්මකභාවය පාලනය කිරීමට ද දායක වී ස්වභාවික පරිසරික තුල්‍යතාවය ආරක්ෂා කරයි.
- පරිසරයේ පස, ජලය සහ වාතය ආරක්ෂා කිරීමට ද ජෛව විවිධත්වය දායක වේ
- ජෛව විවිධත්වය, පරිසරයේ ආහාර ජාල සහ ආහාර දාම පවත්වා ගැනීම සඳහා ද දායක වේ.
- ජෛව ගෝලයේ කාලගුණ හා දේශගුණ තත්ත්ව පාලනයට ද ජෛව විවිධත්වය දායක වේ.
- ගංවතුර, සුළි සුළං. නාය යැම්. සුනාමි වැනි සමහර ස්වභාවික ආපදාවන් වැළැක්වීම සඳහා විවිධ පරිසර පද්ධති විවිධාකාරයෙන් දායක වේ.
- පලතුරු, එළවළු සහ කුළුබඩු වැනි ආහාර, ඖෂධ, ටැනින් සහ කැලේන් වැනි විවිධ රසායනික ද්‍රව්‍ය, කෙඳි වර්ග, දැව ආදී විවිධ ජෛව නිෂ්පාදන සැපයීමට ජෛව විවිධත්වය දායක වේ.
- ඇතැම් ජීවී විශේෂවල අභිජනන මධ්‍යස්ථාන ලෙස ඇතැම් පරිසර පද්ධති වැදගත් වේ.
උදා - කඩොලාන තෙත් බිම් පරිසර පද්ධති
- ජෛව විවිධත්වයෙන් වැඩි රටවල් ලෝක උරුම බවට පත් වේ. එබැවින් ජෛව විවිධත්වය රටක සමෘද්ධිමත්බව වැඩි දියුණු කරයි.
- පාරිසරික සංචාරක කර්මාන්තයේදී ජෛව විවිධත්වයට ඉහළ වටිනාකමක් හිමි වේ.
- රටක අධ්‍යාපනික, සංස්කෘතික හා සෞන්දර්යාත්මක වටිනාකම වැඩි කරලීමට ජෛව විවිධත්වය දායක වේ.
- උග්‍ර වන ලෝක ආහාර හිඟය හමුවේ වැඩි නිෂ්පාදන හැකියාවක් සහිත කෙටි කලකින් වැඩි අස්වනු දෙන පළිබෝධවලට ඔරොත්තු දෙන ජෛව ප්‍රභේද බිහිකිරීම සඳහා ජීවීන් සතු ජාන විවිධත්වය භාවිතා වේ.
- ජෛව විවිධත්වය තුළින් පරිසරයේ සෞන්දර්යාත්මක වටිනාකම වැඩි කරයි
- සත්සුන් පරිසර පද්ධතියකින් මිනිසා වෙත උරුම කරන අධ්‍යාත්මික සුවය කායික සහ මානසික සුවපත් බව වර්ධනය කරමින් අධ්‍යාත්මික දියුණුව ඇති කරයි.

මෙවන් අගනා භාවිතයන්, අගයන් සහ ගුණාංගන් උරුම කරදෙන ජෛව විවිධත්වයට ද තර්ජන එල්ල වෙමින් තිබේ. එබැවින් ජෛව විවිධත්වය ආරක්ෂා කර ගැනීම සඳහා ඒ පිළිබඳ දැනුවත් වීම වැදගත් වේ.

පෛච්ච විවිධත්වය කෙරෙහි බලපා ඇති තර්ජන

ඇතැම් මානුෂීය ක්‍රියාකාරකම් සහ ස්වභාවික හේතූන් පෛච්ච විවිධත්වය කෙරෙහි අහිතකර ආකාරයට බලපෑම් සිදුකරන්නේ පහත දක්වා ඇති ආකාරයට වේ.

➤ ජීවීන්ගේ වාසස්ථාන විනාශ වී යාම හා බෙදී යාම

ස්ථිරසාර නොවන කෘෂිකාර්මික කටයුතු, වනාන්තර ඵලී කිරීම, වගුරු බිම් ගොඩ කිරීම සහ භූමිය වෙනස්කම්වලට ලක් කිරීම් වැනි විවිධ ආකාරයේ සංවර්ධන කටයුතු හේතුවෙන් එම පරිසර පද්ධතීන් තම නිවහන කරගත් ජීවීන්ගේ පැවැත්මට ද තර්ජන එල්ල වී ඇත. මේ ආකාරයේ වාසස්ථාන අහිමි වීම හේතුවෙන් ඇතැම් විශේෂ බොහෝ විට වඳ වී යාම ද සිදු වී ඇත.

➤ පරිසර පද්ධතීන් තුළ ආගන්තුක ආක්‍රමණශීලී ජීවී විශේෂ ව්‍යාප්ත වීම

“හඳුන්වාදීමකින් හෝ අහම්බෙන් තම ස්වභාවික වාසස්ථානයෙන් බැහැර ප්‍රදේශයක ව්‍යාප්ත වී, එහි පෛච්ච විවිධත්වයට තර්ජනයක් ඇතිකරන ජීවී විශේෂ ආගන්තුක ආක්‍රමණශීලී විශේෂ ලෙස හැඳින්වේ”. මෙම ආක්‍රමණකයෝ, ශාක විශේෂ හෝ සත්ත්ව විශේෂ විය හැක. ආක්‍රමණශීලී ජීවී විශේෂ පරිසර පද්ධති වලින් දේශීය විශේෂ ඉවත් කරයි. දේශීය විශේෂ වඳ වී යාමට ද හේතු වෙයි. දේශීය ජාන සායුතිය ද වෙනස් කරයි. ආක්‍රමණක සත්ත්ව විශේෂවලට කෘෂිකාර්මික පළිබෝධකයන් ලෙස ක්‍රියා කළ හැකියි. ආක්‍රමණක ආගන්තුක ජීවී විශේෂ ව්‍යාප්තවීමෙන් රටක පාරිසරික, ආර්ථික හෝ මිනිස් සෞඛ්‍යයට අහිතකර බලපෑම් ඇති වේ. විශේෂයෙන්ම දූපත් රටවල පෛච්ච විවිධත්වය අඩු වීමට ආගන්තුක ජීවී විශේෂ හේතු වේ.

ශ්‍රී ලංකාවේ පෛච්ච විවිධත්වයට හානි කරන ආක්‍රමණශීලී ලෙස ව්‍යාප්තවන ආගන්තුක ආක්‍රමණශීලී සත්ව විශේෂ 7ක් හා ශාක විශේෂ 20 ක් පමණ හඳුනාගෙන ඇත.

උදාහරණ ලෙස යෝධ නිදිකුම්බා, කටු පතොක්, යුලෙක්ස්, කහ කරාබු , ගඳපාන, අග මුල නැති වැල්, ඉපිල් ඉපිල්, කටකළු බෝවිටියා, පාතීනියම් වල්පැළෑටිය වැනි ආක්‍රමණශීලී ශාක විශේෂ ද, දේදුණු ට්‍රවුට්, පුල්ලි මගුරා / රට මගුරා, ටැංකි සුද්දා, මන්නයා, රතු කන් ඉබ්බා, ඇපල් ගොළුබෙල්ලා, යෝධ අප්‍රිකානු ගොළුබෙල්ලා වැනි ආක්‍රමණශීලී සත්ව විශේෂ ද දැක්විය හැකි වේ.

තලංගම වැව ආශ්‍රිත ආක්‍රමණශීලී ශාක විශේෂ පැතිරී යන ආකාරය (මූලාශ්‍රය - ඡායාරූප එකතුව: කේ. ඒ. පී. කේ පෙරේරා)

➤ බැලස්ට් තර්ජනය

බැලස්ට් ජලයේ සාමාන්‍යයෙන් ශාක, සතුන්, වෛරස් සහ බැක්ටීරියා ඇතුළු විවිධ ජීව විද්‍යාත්මක ද්‍රව්‍ය අඩංගු වේ.ලෝකයේ වෙනත් පැතිවලින් සාගරයට බැලස්ට් ජලය බැහැර කිරීම හේතුවෙන් වෙනත් රටවලට ආක්‍රමණික විශේෂ හඳුන්වා දෙන අතර අදාළ රටවල දේශීය විශේෂයන් වද වී යාමට හේතු වේ.

➤ ජෛව සම්පත් අධික ලෙස පරිභෝජනය කිරීම

මතු පරපුර පිළිබඳ තීරණ හැඟීමකින් තොරව ජෛව සම්පත් අවශ්‍ය ප්‍රමාණයට වඩා පරිභෝජනය කිරීමෙන් ඇතැම් ජෛව සම්පත් ක්ෂය වී යාම ජෛව විවිධත්වයට තර්ජනයකි.

උදාහරණ ලෙස වැඩි ඉල්ලුමක් ඇති ශ්‍රී ලංකාවේ දැව ශාක විශේෂ අද වන විට වද වී යාමේ තර්ජනයට මුහුණු පෑමද ඇතැම් සතුන් සුරතලයට ඇති කිරීම සඳහා ස්වාභාවික පරිසර පද්ධතිවලින් ඉවත් කිරීම ද විනෝදය පිණිස සතුන් දඩයම් කිරීම ද හේතුවෙන් ජෛව විවිධත්වයට බලපෑම් ඇති වී තිබීම දැක්විය හැක.

➤ පරිසර දූෂණය

තිරසාර නොවන මානව ක්‍රියාකාරකම්වල ප්‍රතිඵලයක් ලෙස සිදුවන පාරිසරික බලපෑම් හේතුවෙන් පස, ජලය, වාතය කෙරෙහි ඇති කරන අහිතකර බලපෑම ගොඩබිම සහ ජලජ පරිසර පද්ධතිවල ජීවීන්ගේ පැවැත්මට තර්ජනයක් වී තිබේ. කෘෂිකාර්මික කටයුතු වලදී භාවිතා කෙරෙන පලිබෝධ නාශක, රසායනික පොහොර වලින් සහ වෙනත් රසායනික ද්‍රව්‍යවලින් පරිසරයට නිකුත් කරන අහිතකර රසායනික ජීවීන්ගේ පැවැත්ම කෙරෙහි අහිතකර ලෙස බලපා ඇත.

➤ කෘෂිකර්මාන්තයේ දී සිදුවන ජාන සංහාරය

වර්තමානයේ දී ගෝලීය කෘෂිකර්මාන්ත කටයුතු වලදී අධි තරඟකාරී තත්වයන් පවතින නිසා වැඩි අස්වැන්නක් ලබාදෙන, රෝගවලට ඔරොත්තු දෙන, ජීවීන් ගෙන් ලබාගන්නා ජාන සංයෝජනය කර නව ප්‍රභේද නිෂ්පාදනය කරනු ලැබේ. වැදගත් ජානමය ලක්ෂණ ඇති ජීවීන්ට වැඩි අවකාශයක් ලබාදීම හේතුවෙන් වසර දහස් ගණනක් තිස්සේ පරිණාමයට ලක් වූ ජීවී විශේෂ හෝ එම ජීවී විශේෂ සතු ලක්ෂණ යටපත් කෙරේ. මේ හේතුවෙන් ඇත අතීතයේ පටන් පැවැති උසස් ජානමය ලක්ෂණ සහිත ශාක සහ සතුන් පරිහානියට ලක් විය හැක. එය ජාන විවිධත්වය අඩු වීම කෙරෙහි බලපානු ඇත. කෘෂිකර්මාන්තයේදී ප්‍රයෝජනවත් ලක්ෂණ සහිත ජීවීන් පමණක් ප්‍රචර්ධනය කිරීම ජාන විවිධත්වය අඩු වීමට හේතු වී ඇත.

➤ ජෛව සොරකම සහ ජෛව මංකොල්ලය

යම් රටක හමුවන ශාක හෝ සතුන් හෝ ඔවුන්ගේ කිසියම් කොටසක් නීති විරෝධී ආකාරයෙන් රටින් පිටතට ගෙන යාම හඳුන්වනු ලබන්නේ ජෛව සොරකමක් ලෙසිනි. මෙහි දී සොරකමට ලක්වන්නේ සම්පූර්ණ සතෙක්, සම්පූර්ණ ශාකයක්, ඒවායේ කොටස්, නිස්සාරක, ශ්‍රාවයන් හෝ ප්‍රවේණික ද්‍රව්‍යයක් යන ඕනෑම දෙයක් විය හැකි ය. මේවා භාවිතයට ගැනීමට යම් රටක් සතු අයිතිවාසිකම් අහිමි කිරීම,

සීමා කිරීම් හෝ බාධා කිරීම් වන අන්දමට වෙනත් රටක පවතින බුද්ධිමය දේපළ සහ නීති උපයෝගී කර ගැනීම ජෛව මංකොල්ලය නම් වේ. මෙවැනි ක්‍රියාකාරකම් රටක ජාන විවිධත්වයට තර්ජනයක් වේ.

➤ මිනිසුන්ගේ සමාජ හා ආර්ථික ගැටළු

ස්වාභාවික පරිසරයට අදාළ සාම්ප්‍රදායික දැනුම නොමැති වී යාමෙන් එම පරිසර පද්ධති ආරක්ෂා කර නොගැනීම, දිළිඳු මිනිසුන්ගේ ජීවනෝපාය සකසා ගැනීම සඳහා වනාන්තර, තෙත්බිම් සහ කොරල් පර ආදී පරිසර පද්ධතිවලින් නොයෙක් ආකාරයේ ස්වාභාවික සම්පත් ස්ථිරසාර නොවන ආකාරයට ලබා ගැනීම, පරිසර පද්ධතිවල සේවාවන් සහ වැදගත් කම නොසලකා නිසි සැලසුමකින් තොර වූ සංවර්ධන කටයුතු සිදුකිරීම වැනි සමාජ හා ආර්ථික ගැටළු හේතුවෙන් ද ජෛව විවිධත්වයට හානි පැමිණේ.

➤ දේශගුණයේ සිදුවන වෙනස් වීම්

හරිතාගාර ආවරණය වැඩිවීම හේතුවෙන් හටගන්නා ගෝලීය උණුසුම් වීම පරිසර පද්ධති වල විරස්ථායී භාවය කෙරෙහි බලපානු ඇත. ග්ලැසියර දියවී සාගර ජල මට්ටම වැඩි වීමෙන් දූපත් ජලයෙන් යටවේ. එබැවින් පෘථිවි උෂ්ණත්වය වැඩි වීම නිසා සිදුවන දේශගුණික වෙනස් වීම් හේතුවෙන් ජීවි විශේෂවල පැවැත්ම තර්ජනයට ලක්වේ.

➤ ස්වාභාවික විපත්

ලැව් ගිනි, සුළි සුළං, සුනාමි, ගංවතුර වැනි ස්වාභාවික විපත් හේතුවෙන් වාසස්ථාන විනාශ වීම, රටක ජෛව විවිධත්වයට හානි පමුණුවයි.

සෞඛ්‍යදහම, ජෛව විවිධත්වයට අවකාශය සපයයි. ජෛව විවිධත්වය, සෞඛ්‍යදහමේ පැවැත්ම සඳහා ඉඩහසර සලසයි. එබැවින් තිරසාර පරිසරයක් පවත්වා ගැනීම සඳහා ජෛව විවිධත්වය ආරක්ෂා කිරීම අපගේ යුතුකමයි. ජෛව විවිධත්වය ආරක්ෂා කිරීම සහ සංරක්ෂණය කිරීම පහත දක්වා ඇති ආකාරයට සිදු කළ හැකි වේ.

➤ මුල් ස්ථානවල සිදු කෙරෙන ස්ථානීය සංරක්ෂණය (In situ conservation)

ජීවි විශේෂ ඔවුන් ජීවත් වන පරිසර පද්ධතිය තුළදීම ආරක්ෂා කර සංරක්ෂණයට ලක් කිරීම ස්ථානීය සංරක්ෂණය නම් වේ. අභය භූමි, වනෝද්‍යාන, ආරක්ෂක ස්ථාන සහ රක්ෂිත ලෙස නම් කර ඇති ප්‍රදේශවල ජෛව විවිධත්වය සංරක්ෂණය කිරීම ස්ථානීය සංරක්ෂණයේ දී සිදු වේ. යාල වනෝද්‍යානය, සිංහරාජ රක්ෂිත වනාන්තරය, අභය භූමිය, තලංගම වැව ආශ්‍රිත පරිසර ආරක්ෂක ප්‍රදේශය මීට නිදසුන් වේ.

යාල වනෝද්‍යානය

වන්කාලෙයි අභය භූමිය

(මූලාශ්‍රය - ඡායාරූප එකතුව: රුක්මල් රත්නායක)

➤ මුල් ස්ථානවලින් බැහැර ව සිදු කෙරෙන පරිබාහිර සංරක්ෂණය (**Ex situ conservation**)

ජීවි විශේෂ ඔවුන් ජීවත්වන ස්වාභාවික වාස්සථානවලින් ඉවතට ගෙන ගොස් වෙනත් ආරක්ෂිත ස්ථානයක පවත්වා ගනිමින් ආරක්ෂා කිරීම පරිබාහිර සංරක්ෂණය නම් වේ. උද්භිද උද්‍යාන, සත්ව උද්‍යාන, ජාන බැංකු සහ වන උයන් වල සිදු කෙරෙන සංරක්ෂණය මීට අදාළ වේ.

ඒ අනුව ජේරාදේණිය උද්භිද උද්‍යානය, දෙනිවල සත්ව උද්‍යානය, යන ස්ථානවල පරිබාහිර සංරක්ෂණ ක්‍රියාදාමයන් සිදුකෙරෙයි..

කෞතුකාගාරයක් වැනි ස්ථානයක ස්ථානගත කර ඇති ශාක සහ සත්ව ලොසිල නිදර්ශක ආරක්ෂා කිරීම තුළින් අතීතයේ පැවති ජෛව විවිධත්වය පිළිබඳ තොරතුරු ආරක්ෂා කළ හැක.

ජෛව විවිධත්වය ආරක්ෂා කිරීම සහ සංරක්ෂණය කිරීම

ජෛව විවිධත්වයේ තිරසර පැවැත්ම තහවුරු කිරීම සඳහා කටයුතු කිරීමේදී ජෛව විවිධත්වය කෙරෙහි බලපාන තර්ජන මැඩ පැවැත්වීම සඳහා විවිධ ක්‍රියාමාර්ග ගැනීම ඉතා වැදගත් වේ. ඒ අනුව පහත සඳහන් ක්‍රියාමාර්ග අනුගමනය කිරීම තුළින් ජෛව විවිධත්වය ආරක්ෂා කිරීම සඳහා කටයුතු කළ හැක.

➤ ජීවින්ගේ වාසස්ථාන අහිමි වීමට සහ බෙදී යාමට ඉඩ නොදී ආරක්ෂා කිරීම

විවිධාකාරයේ වූ පරිසර පද්ධතීන් ආරක්ෂා කිරීම තුළින් අදාළ පරිසර පද්ධතිය නිවහන කර ගත් සියළු ජීවි විශේෂ වල පැවැත්ම තහවුරු කෙරේ. බැවින් නව සංවර්ධන කටයුතු සිදු කිරීමේදී පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීම් වැනි විද්‍යාත්මක ක්‍රමවේද අනුගමනය කළ යුතු වේ.

➤ පරිසර පද්ධතීන් තුළ ආගන්තුක ආක්‍රමණශීලී ජීවි විශේෂ ව්‍යාප්ත වීම වැළැක්වීම

යම් රටකට පරිබාහිර රටවල් වලින් ශාක සහ සතුන් ආනයනය කිරීමේදී හෝ වෙනත් ආකාරයකට හඳුන්වා දීමේ දී ඒ සඳහා නිර්දේශිත නිරෝධායන ක්‍රම අනුගමනය කළ යුතු වේ. එතුළින් ආක්‍රමණශීලී ආගන්තුක ශාක හා සත්ව විශේෂ පැතිර යාම වැළැක්විය හැක. එසේම බැලාස්ට් ජලය ආශීතව රටකට

ප්‍රවාහනය විය හැකි ආගන්තුක ආක්‍රමණශීලී ශාක හා සත්ත්ව විශේෂ පිළිබඳ වඩාත් විද්‍යාත්මක පදනමක් අනුගමනය කළ යුතු වේ.

➤ ජෛව සම්පත් තිරසර ලෙස පරිභෝජනය කිරීම

මතු පරපුරේ භාවිතයන් සඳහා ද ජෛව සම්පත් ආරක්ෂා කරමින් සවිඥානිකව, තිරසර ලෙස ජෛව සම්පත් පරිහරණය කිරීම තුළින් ජෛව විවිධත්වය ආරක්ෂා වේ.

➤ පරිසර දූෂණය වැළැක්වීම

කර්මාන්ත, ප්‍රවාහන, ඉදිකිරීම් වැනි මානව ක්‍රියාකාරකම් තුළින් පස, ජලය, වාතය වැනි පරිසරයෙහි භෞතික ස්වභාවික සම්පත් කෙරෙහි ඇති කරන අහිතකර බලපෑම වළක්වා පරිසර හිතකාමී ආකාරයට සංවර්ධන ක්‍රියාකාරකම් සිදු කිරීම තුළින් ජෛව විවිධත්වය ආරක්ෂා කළ හැක. එහිදී තිරසර සංවර්ධනයට අදාළ මූලධර්ම අනුව කටයුතු කිරීම ඉතා වැදගත් වේ.

➤ පරිසර හිතකාමී කෘෂිකර්මාන්තයක් සඳහා යොමුවීම

ලෝක ආහාර හිඟය හමුවේ විශාල අර්බුදයකට මුහුණ පා ඇති කෘෂිකර්මාන්තය හරිත ආර්ථිකයක් කරා යොමු වීම ඉතා වැදගත් වේ. එහිදී ස්වභාවික පොහොර භාවිතය, සාම්ප්‍රදායික ක්‍රම මගින් පලිබෝධ පාලනය, රසායනික ද්‍රව්‍ය භාවිතයෙන් දුරස් වීම සහ දේශීය ශාක විශේෂ වගා කිරීම සහ ප්‍රවර්ධනය කිරීම කෙරෙහි වැඩි අවධානයක් යොමු කිරීම තුළින් ජෛව විවිධත්ව සංරක්ෂණය සඳහා කෘෂිකර්මාන්තයේ දායකත්වය ලබාදිය හැක.

➤ ජෛව සෞරකම සහ ජෛව මංකොල්ලය වැළැක්වීම

අදාළ නිරෝධායන කටයුතු නිසි ආකාරයෙන් සිදු කිරීම සහ ඊට අදාළ නීති , රෙගුලාසි ඉතා තදින් ක්‍රියාත්මක කිරීම ජෛව සෞරකම සහ ජෛව මංකොල්ලය වැළැක්වීම සඳහා වැදගත් වේ

➤ සමාජ ආර්ථික හේතූන්වල අහිතකර බලපෑම් වැළැක්වීම

සමාජ ආර්ථික හේතූන් මත ජෛව සම්පත් කෙරෙහි අහිතකර බලපෑම් සිදු වීම වැළැක්වීම සඳහා පරිසර හිතකාමී ජීවන වෘත්තීන් හඳුන්වා දීමත් ඒ සඳහා අදාළ තාක්ෂණික පුහුණුව ලබා දීමත් පරිසර සංරක්ෂණය සඳහා අදාළ මහජන සහභාගීත්වය ලබා ගැනීමත් ඉතා වැදගත් වේ.

➤ රුක් රෝපණය කර රැක ගැනීම

ගසක් යනු ජෛව විවිධත්වයේ සම්පතකි. විවිධ වන ගහනයන් ආශ්‍රිතව ඉතා විශාල ජෛව විවිධත්වයක් හඳුනාගත හැකිවන අතර රුක් රෝපණය තුළින් හරිත ආවරණය වැඩි කිරීම සඳහා දායක වීමෙන් ශාක හා සත්ත්ව විශේෂවල පැවැත්මටත් ඔවුන් තුළ රැඳී ඇති ජාන විවිධත්වය රැක ගැනීමටත් දායක විය හැකි වේ.

➤ පරිසර හිතකාමී ජීවන රටාවකට යොමුවීම

පොලිතින් සහ ප්ලාස්ටික් භාවිතයෙන් දුරස් වී හරිත ලෝකයකට පා නැගීමේදී සරල වූත් පරිසර හිතකාමී වූත් දිවිපෙවෙතකට හුරුවීම ඉතා වැදගත් වේ. පරිසරය ආරක්ෂා කිරීම සඳහා පරිසර දූෂණය වැළැක්වීමටත් ඒ තුළින් දේශගුණ විපර්යාසයන් සිදු වීම වැළැක්වීමටත් අනපේක්ෂිත ස්වභාවික ආපදාවක් වීම වැළැක්වීමටත් දායකවීම ජෛව විවිධත්වය ආරක්ෂා කර ගැනීම සඳහා සෘජුවම සහ වක්‍රව බලපා බලපානු ඇත.

ශ්‍රී ලංකාවේ ජෛව විවිධත්වය ආරක්ෂා කිරීමට වැදගත්වන ජාතික පනත් සහ ප්‍රතිපත්ති ලෙස ජාතික පාරිසරික පනත, වන ආඥා පනත, වන සත්ත්ව හා තුරුලතා ආරක්ෂා කිරීම පිළිබඳ ආඥා පනත, වෙරළ සංරක්ෂණ පනත, සමුද්‍ර දූෂණ වැළැක්වීමේ පනත, ජාතික තෙත්බිම් ප්‍රතිපත්තිය, ජාතික ධීවර ප්‍රතිපත්තිය, ජාතික වනජීව ප්‍රතිපත්තිය, ජාතික කෘෂිකර්ම ප්‍රතිපත්තිය ආදී පනත් සහ ප්‍රතිපත්ති දැක්විය හැක.

ජෛව විවිධත්වය ආරක්ෂා කිරීමට වැදගත්වන ජාත්‍යන්තර සම්මුතීන් ලෙස ජෛව විවිධත්ව සම්මුතිය, රැම්සාර් සම්මුතිය, තර්ජනයට ලක් වූ ශාඛ හා සතුන් පිළිබඳ අන්තර් ජාතික සම්මුතිය, ජෛව ආරක්ෂණය පිළිබඳ කාටජීනා ප්‍රොටෝකෝලය, වන ජීවීන්ගේ ජාත්‍යන්තර වෙළෙඳාම පිළිබඳ ගිවිසුම, ලෝක සංස්කෘතික හා ජාතික උරුමයන් සුරැකීම පිළිබඳ සම්මුතිය, අන්තරායට ලක් වූ වන ශාක හා ශත්ත්ව විශේෂයන්ගේ ජාත්‍යන්තර වෙළෙඳාම සම්බන්ධ සම්මුතිය, සංක්‍රමණික වන සත්ත්ව විශේෂ සංරක්ෂණය පිළිබඳ සම්මුතිය, මුහුදු නීතිය පිළිබඳ එක්සත් ජාතීන්ගේ සම්මුතිය, ඕසෝන් ස්ථරය සුරැකීම සම්බන්ධ විශානා සම්මුතිය, දේශගුණ විපර්යාස පිළිබඳ එක්සත් ජාතීන්ගේ රාමුගත සම්මුතිය, දැඩි නියඟය / කාන්තාරකරණයට මුහුණ දෙන විශේෂයෙන්ම අප්‍රිකානු රටවල කාන්තාරකරණය පිටු දැකීම සඳහා වන එක්සත් ජාතීන්ගේ සම්මුතිය, ශාක සුරැකීමේ ජාත්‍යන්තර සම්මුතිය, තෙල් මගින් සාගරය දූෂණය වීම වැළැක්වීම සම්බන්ධ ජාත්‍යන්තර සම්මුතිය, නෞකා මගින් සිදු වන්නා වූ දූෂණය වැළැක්වීම සඳහා වන ජාත්‍යන්තර සම්මුතිය ආදී ජාත්‍යන්තර සම්මුතීන් දැක්විය හැක.

ජෛව විවිධත්වය ආරක්ෂා කිරීම පිළිබඳව ජනතාවගේ අවධානය යොමු කිරීම සඳහා මැයි 22 වන දින ලෝක ජෛව විවිධත්ව දිනය ලෙස නම් කර ඇත. ජෛව විවිධත්වය ආරක්ෂා කිරීම සඳහා දේශීය සහ ගෝලීය වශයෙන් විවිධාකාරයේ සම්මුතීන්, ප්‍රඥප්තීන් සහ වෙනත් නීතිමය අණපනත් බහුල වුවද ඒ සඳහා ප්‍රජාවගේ දායකත්වය ඉතා වැදගත් වේ.

වනාන්තර, තෙත්බිම්, කොරල්පර, කාන්තාර, කඳු, දූපත් ආදී විවිධ පරිසර පද්ධතීන් තුළ සැරිසරන විවිධ විශේෂවල ශාක හා සතුන්ගේ විවිධ ක්‍රියාකාරකම් වලින් ඔපවත් වූ සෞන්දර්යාත්මක පරිසරයක තිරසර පැවැත්ම සඳහා දායක වීම ලෝවැසි ජනතාවගේ යුතුකම සහ වගකීම වනු ඇත.

පොතපත, අන්තර්ජාලය. දැනුම භාවිතයෙන් රචනා කරන ලද්දේ

ලක්මණී රාධිකා නාරත්දේණිය

සහකාර අධ්‍යක්ෂ

පරිසර අධ්‍යාපන හා දැනුවත් කිරීම් අංශය

මධ්‍යම පරිසර අධිකාරිය